

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Кафедра експериментальної фізики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

_____ Височанський В.С.

“ _____ ” _____ 2013 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Чисельні методи

галузі знань **0402** Фізико-математичні науки
напряму підготовки **6.040204** Прикладна фізика
фізичного факультету

Кредитно-модульна система
організації навчального процесу

Львів – 2013

Чисельні методи. Робоча програма навчальної дисципліни для студентів за напрямом підготовки **6.040204 Прикладна фізика** — Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. — 8 с.

Розробник:

Вістовський В.В., канд. фіз.-мат. наук, доцент кафедри експериментальної фізики

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри експериментальної фізики

Протокол № ____ від. “ ____ ” _____ 2013 р.

Завідувач кафедри експериментальної фізики

_____ (Волошиновський А.С.)

“ ____ ” _____ 20__ р

Схвалено методичною комісією за напрямом підготовки **6.040204 Прикладна фізика**

Протокол № ____ від. “ ____ ” _____ 2013 р.

“ ____ ” _____ 2013 р. Голова _____ (Миколайчук О. Г.)

1. Опис навчальної дисципліни

(Витяг з робочої програми навчальної дисципліни “Чисельні методи”)

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 1,5	галузь знань: 0402 Фізико-математичні науки	Нормативна	
Модулів – 1	Напрямок підготовки: 6.040204 Прикладна фізика	<i>Рік підготовки:</i> 2-й	
Змістових модулів – 2		<i>Семестр</i> 3-й	
Загальна кількість годин – 54		<i>Лекції</i> 18 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: <i>Аудиторних:</i> V семестр – 2 <i>Самостійної роботи студента:</i> V семестр – 1	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	<i>Практичні</i> -	
		<i>Лабораторні</i> 18 год.	
		<i>Самостійна робота</i> 18 год.	
		<i>Вид контролю:</i> іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс «**Чисельні методи**» є нормативною дисципліною циклу фундаментальних і професійно-орієнтованих дисциплін підготовки бакалаврів за напрямом 040204 – «Прикладна фізика» та є базовим для ряду спеціальних курсів.

Мета: одержання студентами знань і практичних навичок алгоритмізації, створення, налагодження та тестування програм для розв'язання фахових задач на комп'ютері. Велика увага приділяється сучасним технологіям проведення наукових розрахунків із використанням програмного пакету MatLab.

Завдання: навчити студентів самостійно створювати, налагоджувати та тестувати програми комп'ютерного моделювання фізичних процесів і систем.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати основні принципи програмування в середовищі MatLab, чисельні методи обробки даних, підходи до розв'язання фізичних задач чисельними методами;

вміти: самостійно складати алгоритми програм для чисельного розв'язання задач, які розглядаються в даному курсі.

Значна частина навчальних годин курсу відведена на самостійне опрацювання. Самостійна робота студентів містить: підготовку до аудиторних занять (лекцій, лабораторних тощо); виконання відповідних завдань із навчальної дисципліни протягом семестру; самостійну роботу з окремих тем навчальної дисципліни; підготовку до всіх видів контрольних випробувань, у тому числі до модульних і комплексних контрольних робіт; участь у студентських наукових гуртках, семінарах, конференціях тощо.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Розрахунки та програмування в середовищі MatLab

Вступ

Задачі курсу. Термінологія. Література. Порядок виконання лабораторного практикуму. Становище із видами забезпечень курсу: технічним, інформаційним, математичним, програмним і методичним.

Тема 1. Основи проведення розрахунків в середовищі MatLab

1. Робота з оболонкою програми.
2. Прості обчислення в MatLab.
3. Типи даних.
4. Елементарні математичні функції.
5. Матриці і вектори.
6. Функції для роботи з векторами.

Тема 2. Візуалізація даних, програмування та аналітичні розрахунки в MatLab

7. Графічні засоби MatLab.
8. Синтаксис та структура програм.
9. Скрипти і функції.
10. Оператори розгалуження.
11. Цикли.
12. Аналітичні розрахунки в MatLab.

Змістовий модуль 2. Методи чисельного розв'язування фізичних задач

Тема 1. Чисельне диференціювання

13. Різницева апроксимація 1-ї похідної.
14. Похибки різницевої апроксимації похідної.
15. Некоректність чисельного диференціювання.
16. Регуляризація диференціювання.
17. Різницева апроксимація 2-ї похідної.
18. Багатоточкові апроксимації похідних.
19. Часткові похідні.

Тема 2. Звичайні дифрівняння (ЗДР). Задачі Коші.

20. Задачі Коші.
21. Різницеві схеми.
22. Схеми Рунге-Кутти.
23. Багатокроковий алгоритм Адамса-Бешфорта.
24. Неявний алгоритм «предіктор-коректор».
25. Жорсткі системи ЗДР.
26. Алгоритми розв'язування жорстких ЗДР.

Тема 3. Звичайні дифрівняння. Крайові задачі.

27. Постановка крайових задач.
28. Алгоритм пристрілки.
29. Різницеві схеми.
30. Жорсткі крайові задачі.
31. Задачі на власні значення.

Тема 4. Дифрівняння в часткових похідних

32. Постановка задачі.
33. Різницеві схеми розрахунків.
34. Явна різницева схема Ейлера.
35. Неявна схема Ейлера.
36. Алгоритм прогонки.

Тема 5. Динамічні системи

37. Клас динамічних систем.
38. Фазові портрети.
39. Атрактори, типи атракторів.
40. Біфуркації.

Тема 6. Обернені задачі

41. Клас зворотніх задач.
42. Некоректні задачі
43. Регуляризація.

Тема 7. Фізичні задачі які розв'язуються чисельними методами

44. Задачі деконволюції.
45. Регуляризація Тихонова.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
МОДУЛЬ 1						
Змістовий модуль 1. Розрахунки та програмування в середовищі MatLab						
Тема 1. Основи проведення розрахунків в середовищі MatLab	6	2		2		2
Тема 2. Візуалізація даних, програмування та аналітичні розрахунки в MatLab	6	2		2		2
<i>Разом – зм. модуль 1</i>	12	4		4		4
Змістовий модуль 2. Методи чисельного розв'язування фізичних задач						
Тема 1. Чисельне диференціювання	6	2		2		2
Тема 2. Звичайні диференціальні рівняння (ЗДР). Задачі Коші.	6	2		2		2
Тема 3. Звичайні диференціальні рівняння. Крайові задачі.	6	2		2		2
Тема 4. Диференціальні рівняння в часткових похідних.	6	2		2		2
Тема 5. Динамічні системи.	6	2		2		2
Тема 6. Обернені задачі.	6	2		2		2
Тема 7. Фізичні задачі які розв'язуються чисельними методами.	6	2		2		2
<i>Разом – зм. модуль 2</i>	42	14		14		14
Усього годин за III семестр	54	18		18		18
Усього годин	54	18		18		18

5. Теми семінарських занять

Семінарських занять в курсі не передбачено.

6. Теми практичних занять

Практичні заняття в курсі не передбачені.

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
III семестр		
1	Робота з MatLab в режимі наукового калькулятора	2
2	Програмування в середовищі MatLab	2
3	Чисельне диференціювання	2
4	Різницеві схеми розв'язку задач Коші.	2
5	Метод Рунге-Кутти	2
6	Крайові задачі. Алгоритм стрільби.	2
7	Розв'язування диференціальних рівнянь в часткових похідних.	2
8	Рівняння теплопровідності.	2
9	Деконволюція кінетики загасання люмінесценції.	2
	Разом	18

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
I семестр		
1	Інтегроване середовище MatLab.	2
2	Засоби візуалізації MatLab.	2
3	Символьні розрахунки.	2
4	Розв'язування СЛАР методом прогонки	2
5	Чисельне розв'язування рівняння Шредінгера. Частинка в потенціальній ямі із нескінченно високими стінками з наявності ненульового потенціалу.	2
6	Чисельне розв'язування рівняння Шредінгера. Частинка в потенціальній ямі скінченної глибини.	2
7	Рівняння Шредінгера. Сферично симетричний потенціал	2
8	Корекція оптичних спектрів	2
9	Обробка двомірних зображень методом деконволюції	2
	Разом	18

10. Методи контролю

Контроль засвоєння матеріалу включає:

поточний контроль (контрольні роботи за двома змістовими модулями, $2 \times 5 = 10$ балів), оцінювання виконання лабораторних робіт (30 балів), робота на лекціях (10 балів) — разом за семестр 50 балів; іспит — 50 балів. Сумарна оцінка за семестр виставляється за 100-бальною шкалою.

11. Розподіл балів, що присвоюються студентам

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота						Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				
Л	Лаб.	К	Л	Лаб.	К	50	100
5	10	5	5	20	5		

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою	
			Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік
90–100	A	<i>Відмінно</i>	<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>
81-89	B	<i>Дуже добре</i>	<i>Добре</i>	
71-80	C	<i>Добре</i>		
61-70	D	<i>Задовільно</i>	<i>Задовільно</i>	
51-60	E	<i>Достатньо</i>		

12. Методичне забезпечення

1. Хвищун І.О. Програмування і математичне моделювання: Підручник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 544 с.

13. Рекомендована література

Базова

1. Ануфриев И.Е., Смирнов А.Б, Смирнова Е.Н. MatLab 7.0, СПб: БХВ, 2005. – 1101 с.
2. Д.В. Кирьянов, Е.Н. Кирьянова. Вычислительная физика. М.: Полибук Мультимедиа, 2006. – 352 с.
3. Д.В. Кирьянов. Вычислительная математика. <http://www.keldysh.ru/comma/>.
4. Калиткин Н.Н. Численные методы. М.: Наука, 1978.
5. Дияк І.І. Пропедевтика прикладного програмування. К.: 1994. – 176 с.
6. Козин А.С., Лященко Н.Я. Вычислительная математика: Пособие для факультативных занятий в 10 класс -К.: Рад. Школа, 1983. – 191 с.
7. Шрюфер Е. Обробка сигналів: Цифрова обробка дискретизованих сигналів: Підручник. – К.: Либідь, 1992. – 296 с.
8. Тихонов А. Н., Самарский А. А. М.: Наука, 1977. – 728 с.

Допоміжна

1. Пытьев Ю.П. Методы анализа и интерпретации эксперимента. М.: МГУ, 1990.
2. Анищенко В.С. Сложные колебания в простых системах. М.: Наука, 1990
3. Каханер Д., Моулер К., Неш С. Численные методы и программное обеспечение. Пер. с англ. – М.: Мир 1998. – 575 с.
4. Д.Каханер, К.Моулер, С.Нэш. Численные методы и программное обеспечение. М.: Мир, 2001.
5. Кунин С. Вычислительная физика. Пер. с англ. М.: Мир, 1992.
6. Федоренко Р.П. Введение в вычислительную физику. М.: МФТИ, 1984

14. Інформаційні ресурси

1. <http://www.polybook.ru/comma/>
2. www.znannya.org.